

Історія шахрайства з грошима: від фальшивомонетництва до кібершахрайства

Сьогодні поговоримо про...

- Витоки фальшування грошей.
- Державне фальшивомонетництво.
- Підробки банкнот у наш час.
- Історію виникнення платіжних карток.
- Шахрайство з платіжними картками в наш час.
- Ресурси для учнів та студентів, за допомогою яких можна поліпшити свої навички з платіжної безпеки та фінансової грамотності.

Витоки фальшування грошей

Підробки римських денаріїв II ст. н. е. за прототипом монет імператорів Марка Аврелія, Антоніна Пія та на честь Юлії Домни. Майстерні античних фальшивомонетників зафіксовані в різних районах Поділля.

Підробка грошей у княжий період

- Стрімкий розвиток товарно-грошових відносин та накопичення багатства на Русі спричинили появу досить дороговартісних засобів платежу – **монетно-вагових зливків гривень**, популярність яких не могла залишитися поза увагою фальшивомонетників.
- Серед західноєвропейських середньовічних монет найбільшого поширення набули **пенні Англії**, які стали найпопулярнішими прототипами для фальшування, що завдавало збитків грошовому обігу.

Давня Русь, підробка гривні чернігівського типу, XII-XIII ст.

Фальшивий англійський пенні за часів короля Етельреда II (978–1016), виготовлений за прототипом монет зразка 1009-1017 років.

Кредитні монетні емісії

Молдавське князівство, Штефан IV (1517-1527), гріш монетного двору в Сучаві, мідь із посрібленням.

Молдавське князівство, Штефан III (1457-1504), гріш монетного двору в Сучаві, срібло.

"Стрижка" монет

Королівство Богемія, "широкі" або "празькі" гроші Владислава II Ягайла (1471-1516) та обрізаний по колу гріш Яна I Люксембурзького (1340–1346) до стандарту золотоординських монет ханів Узбека (1312–1342) або Джанібєка (1342–1357).

Держава Аббасидів, халіф аль-Рашид, динар 807 р., обрізаний по колу.
Держава Аббасидів, халіф аль-Мамун, динар 812 р. повної ваги.
Держава Аббасидів, халіф аль-Насір, динар 1201 р., обрізаний по колу.
Держава Саманідів, халіф Нух II, динар 951 р. повної ваги.

Золота Орда, хан Джанібек (1342–1357), данг монетного двору в Сараї-аль-Джадід.

Державне фальшивомонетництво

Із початком карбування монет із дорогоцінних металів (II—I ст. до н. е.) з'явився такий різновид підробки, як **державне фальшивомонетництво**.

1775

У 1775 році США, які вели війну проти Англії, ввели в обіг паперові гроші під назвою “континентальні”. Англія з метою підриву економіки США виготовила значну масу таких підроблених грошей і поширила їх на території США.

Державне фальшивомонетництво.

Під час правління **Наполеона** існували фальшивомонетники, які перебували на службі в імператора та підробляли гроші Росії та Англії у промислових масштабах. Такі гроші виготовлялися у спеціальній друкарні на спеціальному папері, де їх "старили".

1812

Мсьє Лаль – професійний фальшивомонетник, який створив такий спосіб фальшування: у спеціальній коморі на товстий шар вуличного пилу, який попередньо змітали та приносили туди, кидали новенькі купюри, а потім спеціальною шкіряною мітлою мели їх із кутка в куток.

Державне фальшивомонетництво

Першою українською банкнотою стала купюра номіналом **100 карбованців**, яка ввійшла в обіг **5 січня 1918 року**. Через короткі терміни та складні умови друку вся серія грошей виявилася з перевернутим реверсом. Неякісний друк і неналежний захист банкнот призвели до розповсюдження фальшивок.

1918

Державне фальшивомонетництво

1929

У 20-х роках ХХ ст. Німеччина з метою підриву економіки Англії та Франції таємно виготовила велику кількість підроблених англійських та французьких паперових грошей.

Під час Другої світової війни Уряд Німеччини також масово підробляв англійські фунти стерлінгів і вводив їх в обіг.

1939

Державне фальшивомонетництво

1996

У вересні 1996 року в незалежній Україні офіційно запроваджено гривню.

У 1999 році в Україні вже був свій монетний двір, водночас з'являються й підпільні майстерні з виготовлення гривень. У той час найбільша кількість надходжень підробок (**52 фальшиві гривні**) була виготовлена із застосуванням кольорових принтерів та іншої офісної техніки, а у 2000 та 2001 роках дедалі більше надходило підробок, виготовлених із використанням поліграфічного обладнання.

1999

Кількість підробок банкнот гривні та євро

На 1 млн шт. справжніх банкнот гривні припадає близько 2,2 шт. підроблених банкнот (за підсумками 2022 року).

Для порівняння: у країнах Європейського Союзу на 1 млн шт. справжніх банкнот євро припадає приблизно 13 шт. банкнот євро, що майже в шість разів більше ніж в Україні.

Як швидко перевірити справжність банкноти?

Виконайте вправу

1. Подивіться одне чи кілька відео про перевірку банкнот на справжність за посиланням чи QR-кодом

https://drive.google.com/drive/folders/1dbvcctf_R-DBFUQq5CBspYgGIY_o8d16

2. Перевірте разом з учнями / студентами банкноти гривні на справжність.

Для цього виконайте три кроки, як показано у відео:

- перевірте банкноту на дотик;
- подивіться на банкноту проти світла;
- змініть кут нахилу банкноти.

Найчастіше підроблювана валюта

Долар США є найчастіше підроблюваною валютою світу, незважаючи на високий рівень захисту.

80 відсотків
вилучених із обігу
підроблених
банкнот у світі —
долари США.

Методи підробки

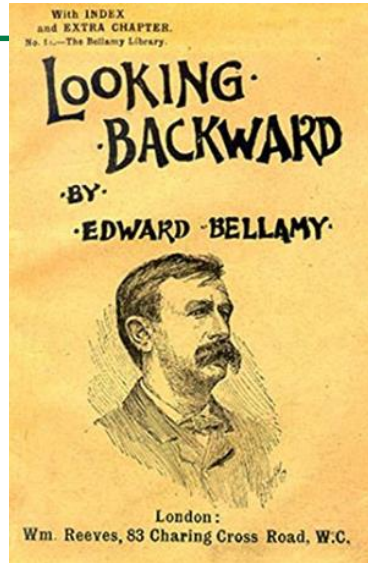
Для фальшування грошей шахраї вигадали низку способів:

- **друкарський примітивний** – гроші сканують, друкують на кольоровому принтері;
- **домальовування** – шахраї домальовують нулики на купюрах меншого номіналу та змінюють написи;
- **художній** – купюри малюють від руки;
- **суперпідробки** – виготовляються під замовлення, виявити їх дуже складно.

Платіжна картка у світі фантастики

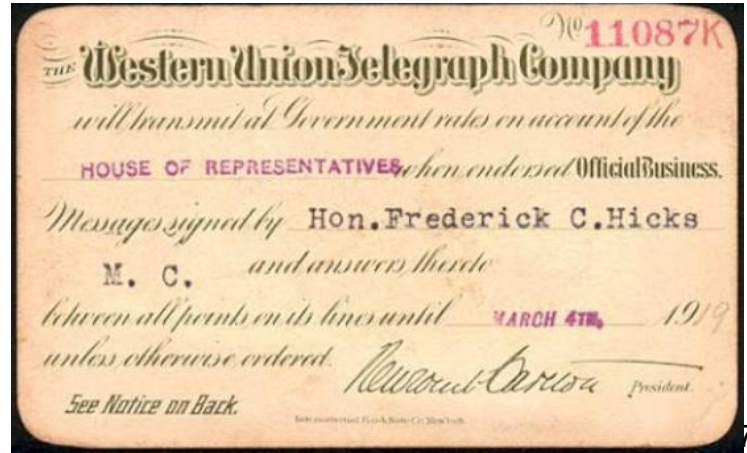
Вперше ідея платіжної картки була висунута американським письменником-фантастом **Едвардом Беллами** у **1888 році** в романі "Погляд на минуле".

Історія платіжної картки: паперові картки

Перша кредитна картка, точніше її аналог, була випущена в США в **1914 році** відомою фірмою Mobil Oil для підтвердження платоспроможності клієнта.

Також того ж року компанія “Western Union” випустила першу картку з фіксованою сумою кредиту, а в **1919 році** – паперову кредитну картку для членів Уряду США.

Історія платіжної картки: металеві картки

У 1928 році на зміну паперовим карткам прийшли металеві картки у формі металевих пластинок із рельєфним тисненням прізвища та адреси клієнта.

Подібний рельєфний напис використовується і сьогодні.

Перші металеві картки

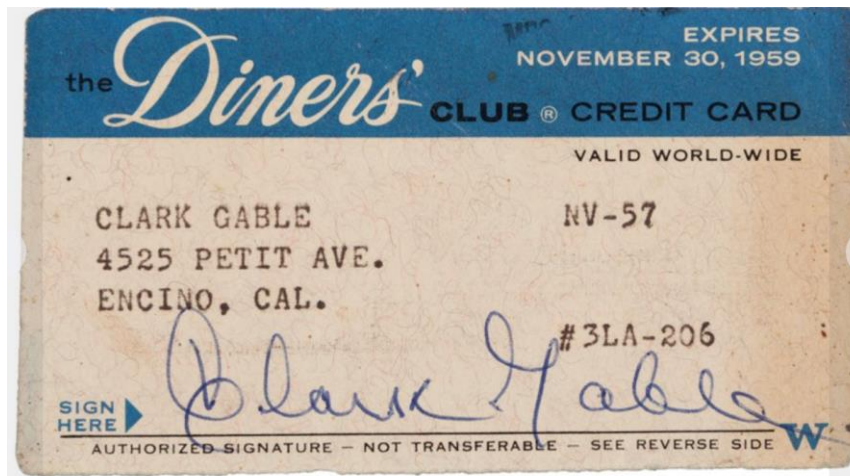

Історія платіжної картки: початок ери сучасних кредитних карток

У 1946 році Джон Біггінс, фахівець бруклінського банку **Flatbush**, запропонував особливу кредитну схему з кредитними картками під назвою **Chargeit**.

У 1949 році створено кредитну картку Diners Club, яку відвідувачі ресторанів Нью-Йорку могли пред'являти замість готівки. Клієнт розплачувався з Diners Club, а той зі свого боку – з ресторанами.

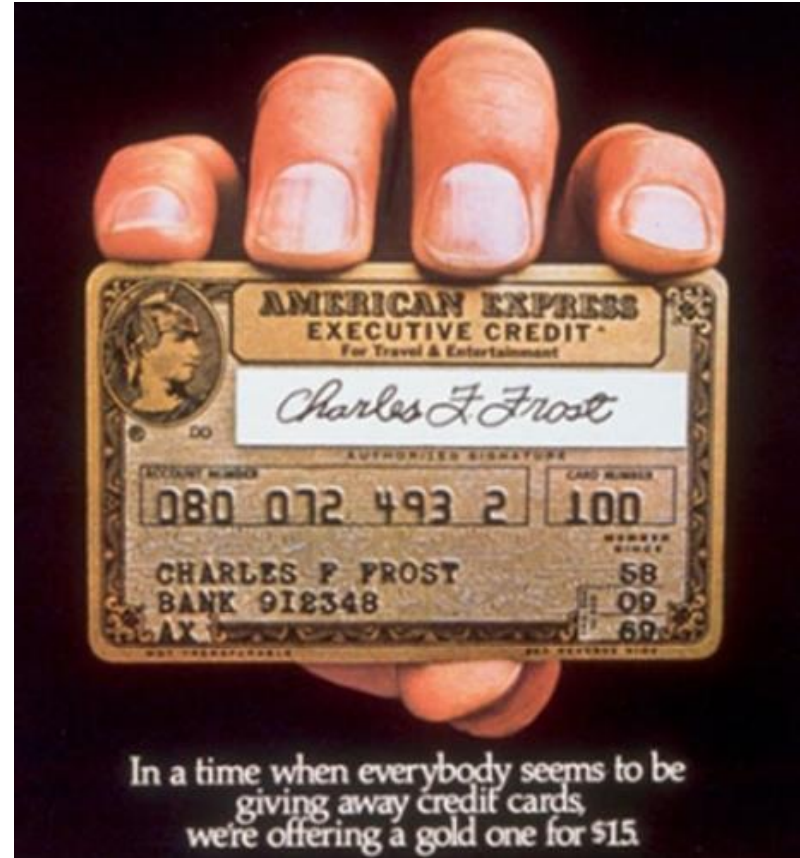
Історія платіжної картки: магнітна смужка на пластикових картках

У 1960-ті роки на пластикових картках вперше з'явилася магнітна смужка, на якій зберігалася інформація про клієнта. Така картка швидко зношувалася, адже магнітна смужка стиралася всього за два роки.

Історія платіжної картки

У 1968 році American Express випустила першу статусну картку золотого кольору.

Шахрайство з платіжними картками в наш час

Шахрайство у 2022 році

Понад **481 млн гривень** становить сума збитків банків, торговців, клієнтів від незаконних дій з платіжними картками за 2022 рік. Це на **46%** більше ніж у довоєнному 2021 році.

86% від загальної кількості випадків платіжного шахрайства за 2022 рік відбулися в мережі Інтернет.

Соціальна інженерія

В основі більшості шахрайських схем є методи соціальної інженерії.

Соціальна інженерія — це наука, що вивчає людську поведінку та фактори, які на неї впливають.

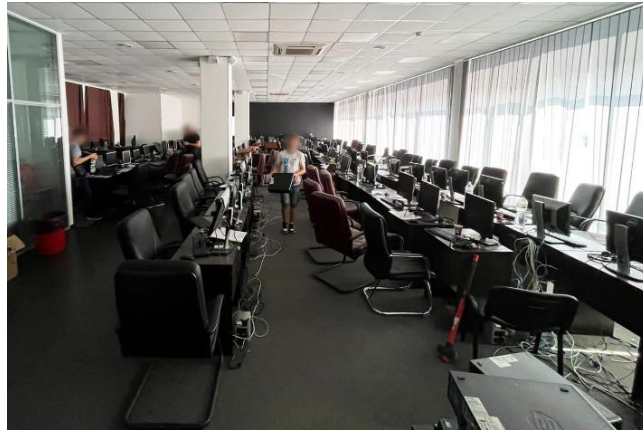
Шахраї використовують **спеціальну методику маніпуляції**, яка допомагає змусити людину добровільно повідомити зловмисникам необхідні дані. Для цього використовують людські слабкості, тобто емоції та природну поведінку жертви.

Шахрайські call-центри

Шахраї створюють шахрайські call-центри. «Працівники» таких офісів виманюють конфіденційну інформацію у власників платіжних карток про їхні картки та рахунки, також можуть залучали до псевдоінвестиційних проєктів довірливих громадян.

Нещодавно
Кіберполіція
викрила чотири
call-центри, де
працювало
понад 800 осіб

Способи, за допомогою яких шахраї викрадають паролі

Метод соціальної інженерії

Шахраї виманюють паролі через фішингові посилання, також вони можуть звертатися до вас від імені представників державної установи, банку та навіть ваших друзів.

Шахраї проводять фейкові опитування та голосування, щоб виманити паролі.

Способи, за допомогою яких шахраї викрадають паролі

Метод прямого підбору

Зловмисники вгадують пароль шляхом простого підбору можливих допустимих символів. Наприклад, паролі типу "12345" чи "qwerty" дуже легко підібрати за першими символами на клавіатурі.

Способи, за допомогою яких шахраї викрадають паролі

Метод підбору пароля за особистою інформацією

Цей метод базується на припущенні, що користувачі **використали для створення пароля особисті дані:** ім'я, прізвище, дату народження тощо. Наприклад, ivpetrenko123, номер телефону, ІПН, назву рідного міста.

Murchyk1234 – це слабкий пароль.

Способи, за допомогою яких шахраї викрадають паролі

Метод підбору пароля за словником

Цей метод базується на припущенні, що користувачі використовують найуживаніші паролі або їхні варіації з додаванням чи заміною символів. Наприклад, паролі "password", "default", "guest", "ivan1234", "p@ssw0rd".

Розшифрування більшості небезпечних паролів займає менше **однієї секунди**.

PASSWORD	TIME TO CRACK IT
password	< 1 Second
123456	< 1 Second
123456789	< 1 Second
guest	10 Seconds
qwerty	< 1 Second
12345678	< 1 Second

Грошові мули

Злочинці роблять співучасниками злочинів власників платіжних карток, їх називають **грошовими мулами або дропами** – це люди які допомагають злочинцям "відмивати" нелегально отримані кошти. За таку співучасть можна потрапити за ґрати.

Скімінг

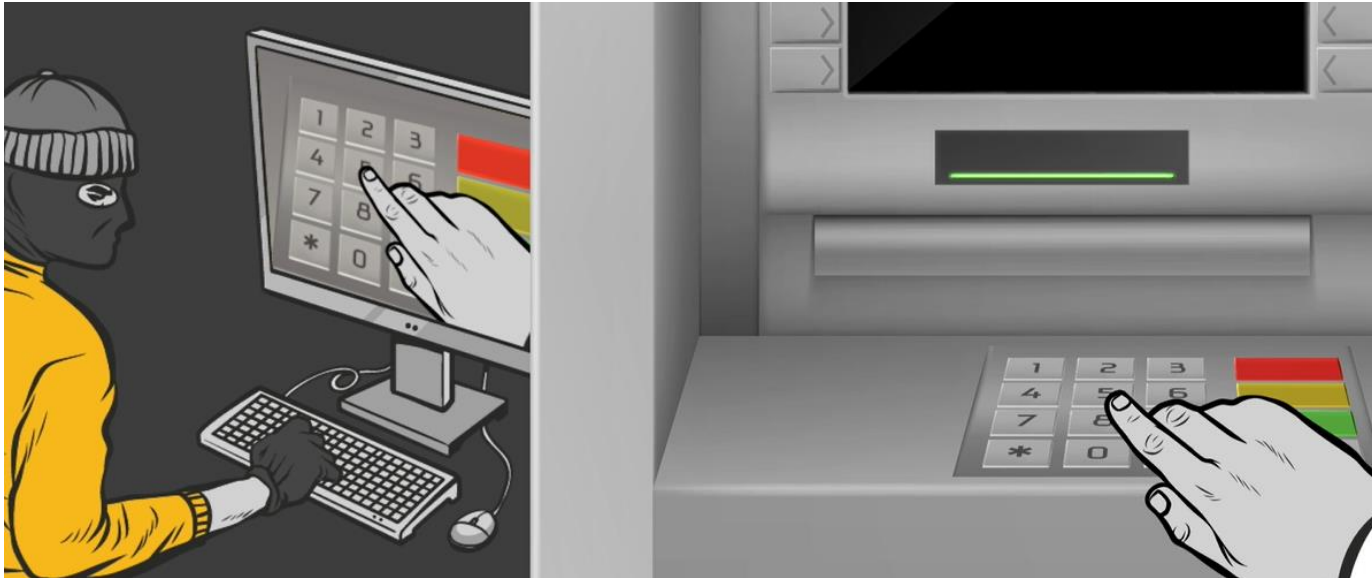
Шахраї копіюють платіжну картку.

Шахрай установлює маленьку, майже непомітну камеру на банкомат.

Скімінг

Підглядає через відеокамеру, який пін-код вводить людина.

Скімінг

**Правильно прикривайте
клавіатуру під час уведення
пін-коду.**

Скімінг

Щоб викрасти пін-код, шахраї
раніше використовували
накладну клавіатуру для його
зчитування.

Шахрайські дублікати загальнодоступних мереж Wi-Fi

Для отримання інформації про картки та паролі, шахраї створюють дублікати загальнодоступних мереж Wi-Fi

Щоб не потрапити до рук шахраїв:

- **не здійснюйте банківські операції**, коли підключені до загальнодоступної мережі Wi-Fi;
- **не використовуйте мережі Wi-Fi**, що просять авторизуватися за номером телефону, електронною поштою або через соцмережі – цим можуть скористатися зловмисники;
- **вимкніть опцію автоматичного підключення до загальнодоступних мереж Wi-Fi.**

Злочинні дії у віртуальному просторі на рівні держави

В Україні триває перша в світі масштабна кібервійна, яку розпочала рф.

Мета кібератак

- знищення критичної інформаційної інфраструктури,
- шпіонаж (отримання розвідданих щодо логістики, озброєння, планів та операцій сил безпеки та оборони),
- інформаційно-психологічні операції;
- дезінформаційні вкиди з метою підриву довіри до спроможностей органів державної влади, сил безпеки та оборони;
- поширення панічних настроїв серед населення.

Як вберегтися від шахраїв?

ТРИМАЙТЕ В СЕКРЕТІ

- три цифри на звороті платіжної картки (CVV/CVC код),
- коди (одноразові паролі) банків та мобільних операторів,
- паролі до інтернет-банкінгу, акаунтів у соціальних мережах, електронної пошти;
- пін-код до картки.

Прокачайте свої знання з платіжної безпеки

Сайт НБУ з платіжної безпеки

#ШахрайГудбай

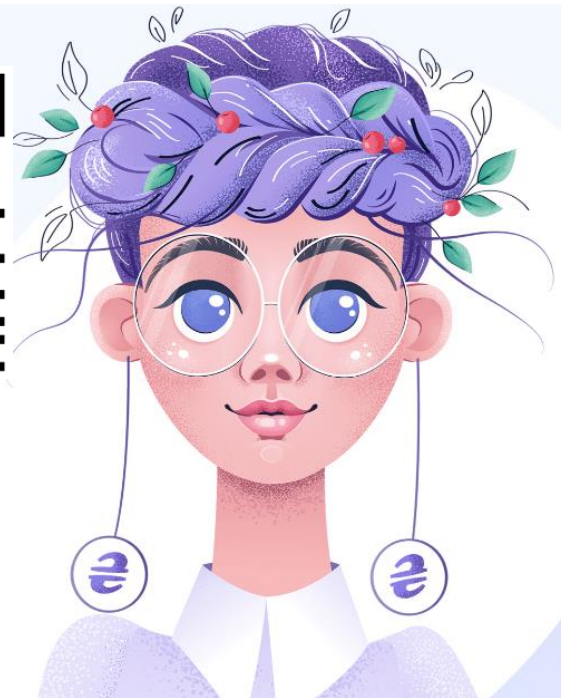

Прокачайте свої знання з фінансової грамотності

Сайт НБУ з фінансової грамотності

Привіт, я –
Горпинка!

Чим можу
ДОПОМОГТИ?

єаразд

#АнатоміяГривні

#АнатоміяГривні – це Всеукраїнська інформаційна кампанія з безпеки готівкових розрахунків. Її мета – навчити українців швидко перевіряти банкноти гривні на справжність та нагадати населенню, які банкноти та монети є в обігу, а які вже не приймаються до оплати.

[Гривні в обігу](#) | [Обмін банкнот та монет](#) | [Елементи захисту](#) | [Стоп підrobка](#) | [Матеріали](#) | [Про проєкт](#)

Гривня має надійний та сучасний захист

Дізнавайтеся більше про гроші

Аудіогід Музею грошей НБУ

